

FOTO: HOLLANDSE HOOGTE

ARBEIDSMARKT

Bij handhaving ontslagboete worden kwetsbare flexwerkers dubbel geraakt

Arnoud Boot is hoogleraar ondernemersfinanciering en financiële markten UvA.

Vandaag debatteert de Tweede Kamer over de stimulerings- en reddingsmaatregelen voor de korte termijn in deze coronacrisis. Ook de langetermijnontwikkeling van onze economie staat op de agenda. De afschaffing van de ontslagboete zal in dit debat vast en zeker een grote rol spelen. Maar in de felle discussie hierover de afgelopen tijd wordt de positie van de flexmedewerkers over het hoofd gezien. Juist zij worden door de ontslagboete extra benadeeld.

Minister Wouter Koolmees van Sociale Zaken besloot dat de ontslagboete van tafel moet. Bedrijven die in de crisis steun ontvangen, moet niet verboden worden werknemers te ontslaan.

De voorstanders van afschaffing benadrukken dat bedrijven zich moeten aanpassen aan de nieuwe omstandigheden. Het coronavirus blijkt bepaald niet tijdelijk. Er is eindigheid aan het stutten en bevriezen van ondernemingen. De overheid kan bovendien niet alle lasten 'overnemen'.

Vakbonden en oppositiepartijen zijn geharnaste tegenstanders van afschaffing. Hoezo steun, en tegelijkertijd mensen kunnen ontslaan in een periode waarin duizenden op straat gegooid dreigen te worden? Han Busker, voorzitter van vakbond FNV, zei het treffend: belastinggeld aan bedrijven geven, maar wel de deur openzetten voor ontslag, dat is niet uit te leggen.

Als flexkracht sta je nu als eerste buiten en sta je achteraan als de economie straks weer aantrekt

RESERVEBANK

De vakbonden lijken een punt te hebben. Is het niet beter de overtollige vaste werknemers bij hun huidige werkgever op de reservebank te laten wachten op betere tijden, in plaats van hen ontmoedigd thuis te laten zitten? Een zachte landing is hoe dan ook noodzakelijk en de steun voor loonkosten helpt daarbij. In Nederland geen toestanden zoals in de VS, waar iedereen zomaar op straat gegooid wordt. Met of zonder ontslagboete moet hier de overheidssteun dusdanig zijn opgezet dat Amerikaanse praktijken niet lonen en bedrijven goed met hun mensen omgaan.

Zeker voor grote ondernemingen ligt hier een zware verantwoordelijkheid. Kleinere bedrijven komen eerder klem te zitten, en hebben snel speelruimte nodig. Tegelijkertijd zijn zij minder goed in het mobiliseren en verkrijgen van adequate steun. Dat maakt de ontslagboete juist voor kleinere ondernemingen een barrière om zich aan de nieuwe economie aan te kunnen passen.

ALS EERSTE OP STRAAT

Toch kunnen er ook andere, belangrijke redenen zijn om de ontslagboete juist af te schaffen. Aan het begin van de crisis is de flexmedewerkers als eersten de wacht aangezegd. Zoals verwacht staan zij al in groten getale op straat. Als bedrijven door de ontslagboete hun vaste werknemers toch maar in dienst houden, ook al is er minder werk, hebben we de tweedeling op de arbeidsmarkt nog een extra dimensie gegeven. Want als de vaste krachten bij bedrijven op de reservebank blijven zitten, moeten de flexkrachten wachten totdat dit reservoir weer aan de bak is.

Met de ontslagboete vergroten we dus de kloof tussen mensen met vaste dienstverbanden en mensen met flexibele arbeidscontracten. Niet alleen sta je als flexkracht als eerste buiten, je moet straks ook nog eens achteraan aansluiten als de werkgelegenheid weer aantrekt.

FIRST OUT, LAST IN

Zo geldt voor de flexmedewerkers: first out, last in. Is dat wat we willen? Juist de flexkrachten zijn vaak de extra kwetsbaren op de arbeidsmarkt. Ze zijn vaak ook de nieuwe generatie, de jonge werkenden. Dat maakt deze ontwikkeling extra pijnlijk.

Precies hier toont zich de weeffout in de Nederlandse arbeidsmarkt die de afgelopen jaren niet is aangepakt. Het was bekend dat de situatie rond flexkrachten is doorgeslagen en moet worden opgelost. En ja, we wisten ook dat het niet werkt om vaste contracten te vast te houden, met verouderde voorrechten die belemmerend werken.

Over essentiële hervormingen van de arbeidsmarkt werd wel gesproken, maar aan beleid was men nog niet toegekomen. Wel liggen er belangrijke rapporten klaar, onder andere van de WRR en de commissie-Borstlap. Ook de SER is voorstellen aan het uitwerken. Maar dat is toekomstmuziek.

Hoe pijnlijk de situatie op de arbeidsmarkt ook is, laten we ons extra inspannen voor de kwetsbaren en voor de jonge generatie. Deze groepen worden in het debat niet vertegenwoordigd. De ontslagboete en de discussie erover helpen hen zeker niet. Zij dreigen het echte kind van de rekening te worden.